

Sylwia Sojda
Instytut Językoznawstwa
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Śląski

Załącznik nr 3

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko

Sylwia Sojda

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

2007 – doktor nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa, stopień nadany przez Radę Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; tytuł rozprawy *Procesy uniwerbizacyjne w języku słowackim i polskim*. Promotorem rozprawy był dr hab. Władysław Kryzia, recenzenci w przewodzie: prof. zw. dr hab. Ludwig Selimski, dr hab. prof. UJ Maryla Papierz.

2003 – (nazwisko panieńskie Doktor) – magister filologii słowiańskiej, tytuł uzyskany w Instytucie Filologii Słowiańskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (specjalność: filologiczna); temat pracy magisterskiej *Funkcja atrybutywna wyrażenia przyimkowego w języku polskim i słowackim*, praca napisana pod kierunkiem dr hab. Anny Bluszcz.

2004 – (nazwisko panieńskie Doktor) – licencjat na kierunku: Zarządzanie i Marketing, specjalność: zarządzanie przedsiębiorstwem/ angielski język biznesu, uzyskany w Katedrze Marketingu Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej; temat pracy licencjackiej *Prawa konsumenta na tle przemian społeczno-gospodarczych w polskiej i słowackiej gospodarce rynkowej*, praca napisana pod kierunkiem dr Izabeli Sowy.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

2011 – do dziś

Adiunkt; pracownik badawczo-dydaktyczny w Instytucie Językoznawstwa na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (od 01.04.2011 r. do 30.09.2019 r. w Zakładzie Badań Kontrastywnych i Glottodydaktyki na Wydziale Filologicznym UŚ; zatrudnienie na pełny etat).

2008 – 2011

asystent; pracownik naukowo-dydaktyczny w Zakładzie Językoznawstwa Południowosłowiańskiego, następnie w Zakładzie Badań Kontrastywnych i Glottodydaktyki w Instytucie Filologii Słowiańskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego (do 31.10.2008 r. w wymiarze ½ etatu, do 30.09.2010 r. w wymiarze ¾ etatu; do 31.03.2011 r. zatrudnienie na pełny etat).

09. 2007 – 08. 2008

lektorka języka polskiego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja); zatrudnienie na pełny etat.

Przerwy w zatrudnieniu spowodowane urlopami macierzyńskimi:

02.2010 – 10.2010 urlop macierzyński (urodziłam córkę)

10.2012 – 09.2013 urlop macierzyński (urodziłam bliźnięta)

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Monografia autorska: *Intensyfikacja i dezintensyfikacja w języku polskim i słowackim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2022, ISBN: 978-83-226-4225-2 (wersja papierowa), 978-83-226-4226-9 (wersja elektroniczna), 338 s.

Recenzentki wydawnicze: prof. zw. dr hab. Ewa Komorowska (Uniwersytet Szczeciński)
dr hab. Maryla Papierz, em. prof. UJ (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie)

Mam przekonanie, że pełne omówienie kategorii intensywności w języku wymaga obszernych i szeroko zakrojonych badań. Kategoria ta manifestuje się w różny sposób w budowie semantycznej i formalnej leksemów.

Moja monografia stanowi pewien fragment opisu tej kategorii, a inspiracją do podjęcia rozważań dotyczących intensywności w języku słowackim, i szerzej, w ujęciu porównawczym polsko-słowackim był tekst Júlii Hansmanovej, *Intenzifikácia* (Hansmanová, 2010), w którym badaczka zastanawia się nad możliwymi odniesieniami do wielu kategorii w języku. Odniesienie intensywności do deminutywów i augmentatywów, przysłówków stopnia i kategorii stopniowania było czymś, co interesowało lingwistów od dziesięcioleci. Pierwsze prace, w których podjęto to zagadnienie dotyczyły przysłówków (Stoffel, 1901; Borst, 1902). Na ich podstawie rozwinęły się badania nad rolą przysłówków stopnia, które funkcjonowały w języku jako intensyfikatory (Bolinger, 1972). Te prace stały się również dla mnie asumptem do podjęcia badań nad semantyczną kategorią intensywności, której zwięźczeniem jest prezentowana monografia.

Celem mojej monografii było omówienie wykładników kategorii intensywności w ujęciu konfrontatywnym polsko-słowackim na przykładzie klas semantycznych przymiotników i czasowników. Wybór jest podyktowany tym, że odnoszą się one do szeroko rozumianych cech, które mogą ulegać wzmacnianiu lub osłabianiu. Inne części mowy pozostają zatem poza obszarem mojego zainteresowania. Tak zdefiniowany cel starałam się zrealizować pokazując dynamiczne procesy intensyfikacji i dezintensyfikacji wskazywane za pomocą wykładników morfologicznych: afiksów i afiksoidów. Przyjmując za podstawowe ujęcie konfrontatywne, podjęłam się próby pokazania, w jaki sposób znaczenie intensywności w jednym języku jest oddawane w innym.

Analiza semantyczno-morfologiczna materiału źródłowego (wyekscerpowanego ze słowników i zweryfikowanego w narodowych korpusach języka polskiego i języka słowackiego) opiera się na rozróżnieniu intensywności bezpośredniej (wewnętrznej) i pośredniej (zewnętrznej). Intensywność bezpośrednią wyrażają wykładniki morfologiczne oraz semantyczne, intensywność pośrednia natomiast przejawia się występowaniem jej zewnętrznych eksponentów (intensyfikatorów).

Omawiana monografia składa się z sześciu rozdziałów. Trzy pierwsze stanowią jej podstawę teoretyczną, dwa kolejne obejmują analizę derywatów przymiotnikowych i czasownikowych z perspektywy dynamicznych procesów intensyfikacji i dezintensyfikacji. Ostatni rozdział natomiast zawiera omówienie cech wskazujących na intensywność w przymiotnikach i czasownikach, która jest wpisana w strukturę leksemów.

Wieloznaczny i trudny do zdefiniowania problem kategoryzacji stał się punktem wyjścia do rozważań na temat intensywności jako kategorii w języku. Obok wielości i miary, intensywność jest trzecią podkategorią ilości, która pozostaje w związku z kwalitatywnością, kwantytatywnością i komparatywnością (Grzegorzczkova, 1996; Straś, 2008). Dlatego też, w rozdziale pierwszym opisuję umiejscowienie kategorii intensywności, podkreślając równocześnie związki między ilością i jakością (Hansmanová, 2010; Nowosad-Bakalarczyk, 2018). Rozdział ten jest też przedstawieniem stanu badań nad intensywnością, nie tylko w kontekście polskim czy słowackim, ale znacznie szerszym – słowiańskim, a nawet pozaeuropejskim. Ujęcie chronologiczne prac poświęconych bezpośrednio problematyce intensyfikacji i dezintensyfikacji w języku oraz tych, które stanowią podstawy badawcze zagadnienia i ukazują wielokierunkowość jego opisu pozwoliło na wypracowanie podłoża teoretycznego do dalszej analizy. Na tej podstawie, w rozdziale drugim przedstawiam intensywność w odniesieniu do normy i skali, kategorii dostateczności oraz definiuję podejmowane w rozprawie procesy *intensyfikacji* i *dezintensyfikacji*. Istotną kwestią przy opisie intensywności jest wskazanie, wobec czego jest ona „większa” lub „mniejsza”, a zatem wskazanie stanu rzeczy opierającego się na odstępstwie od normy. Za normę uznaje się zatem taki stan rzeczy, który opisuje się jako zwyczajny, nieprzykuwający uwagi, społecznie oczekiwany i aprobowany (Straś, 2008), a intensywność wskazuje na cechę ujmowaną ilościowo jako mniejszą lub większą niż norma.

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w rozdziale drugim jest kategoria stopnia, semantycznie pojmowana jako wykrywanie i ujawnianie różnic ilościowych między cechami obiektów. Stopniowanie jest też jednym ze sposobów modyfikacji postaci przymiotnika, intensyfikacja dotyczy „obiektywnej ilości cechy” (Straś, 2008), a intensywność informuje o bezwzględnym wymiarze cechy, nieodnoszącym się do innego przedmiotu. Takie odsyłanie do pewnego punktu odniesienia, typowego dla danej cechy, kieruje mnie w stronę rozważań o kategorii dostateczności, kategorii kompletności, kategorii zupełności i kategorii nadmiaru. W ich obrębie wyróżnia się m.in. wyznaczniki dostatecznego, zbyt dużego oraz zbyt małego stopnia cechy (Śmieszkiewicz, 1985; Komorowska, 1990; Chudyk, 2005; Kleszczowa, 2015; Bałabaniak, 2007). Zależności i przeplatanie się intensywności z ekspresywnością stanowią przedmiot rozważań w dalszej części omawianego rozdziału. Zwracam tu uwagę na rozróżnienie ekspresywności eksplicytnej i implicytnej oraz adherentnej i inherentnej (Zima, 1961; Grabias, 1978). W tym podrozdziale wydzielam też, istotną dla dalszego wywodu, intensywność pośrednią i bezpośrednią. Pierwsza oznacza taki typ intensywności, przy wyrażaniu której stosuje się dodatkowe, zewnętrzne wykładniki intensywności – przymiotniki

bądź przysłówki w roli intensyfikatorów (np. *ulewny deszcz*, *szalenie przystojny mężczyzna*), które informują odbiorcę o odczuwaniu przez nadawcę zjawiska jako intensywnego. Intensywnością bezpośrednią, z kolei, nazywam taką intensywność, na którą wskazują wyznaczniki formalne w postaci morfemów (prefiksów, sufiksów, prefiksoidów oraz formacji prefiksarno-sufiksarnych). Opisuję ponadto rozróżnienie pomiędzy statyczną kategorią intensywności (o wartości przekraczającej normę i poniżej normy), a dynamicznymi procesami intensyfikacji i dezintensyfikacji. Intensyfikację rozumiem jako zjawisko zmiany ilościowej i jakościowej ('więcej' i 'bardziej') opisywanej cechy, czynności bądź stanu. Zmiana ta odnosi się do zwiększenia natężenia/nasilenia cechy/czynności/stanu w stosunku do przyjętej normy. Dezintensyfikacją (atenuacją) nazywam proces zmniejszenia intensywności cechy. Uważam, że zasadne jest pisać zarówno o intensyfikacji, jak i dezintensyfikacji w języku, a opis kategorii intensywności w aspekcie komparatywnym pozwala zauważyć, że w polskim językoznawstwie nie jest ona pojmowana tak szeroko jak w lingwistyce słowackiej.

Rozdział trzeci podejmuje problematykę opisu intensyfikatorów w badaniach językoznawczych. Intensyfikatory tradycyjnie opisywano na tle przysłówek (Stoffel, 1902; Bolinger, 1972; Grzegorzycowa, 1975; Athanasiadou, 2005), stąd też używano określenia *przysłówki intensyfikujące*, co prowadziło do licznych prób sprecyzowania interesującego pojęcia. Wynikały one z rozwoju lingwistyki komputerowej oraz z często podejmowanych opisów z zakresu gramatyzacji, leksykalizacji i kategorii stopniowania oraz gradacji w języku. Już w badaniach Grzegorzycowej (1975) przysłówki były opisywane jako predykaty drugiego stopnia, które, po dołączeniu znaczenia czasu, tworzyły klasy wyrażen gradualnych o różnym (wysokim, średnim, małym, dostatecznym i niedostatecznym) stopniu intensywności. Wyjście od przysłówek stało się dla Janus (1981) i później Bałabaniak (2013) tłem do rozważań na temat znaczeń „bardzo”. Lingwistki traktują *bardzo* jako wykładnik wysokiego stopnia cechy, natomiast jego synonimy opisują jako wykładniki intensywności. Wykorzystując typologię Bolingera (1972), wykładniki wnoszące (ang. *boosters*) uznaje Janus za wykładniki intensywności, a pozostałe (średkowe – ang. *compromisers*, zmniejszające – ang. *diminishers*, minimalizujące – ang. *minimizers*) za wykładniki gradacji. Za podobnym rozwiązaniem opowiadają się Quirk i Greenbaum (1991), którzy wyróżniają intensyfikatory podkreślające, wzmacniające (maksymalizatory, intensyfikatory wnoszące) oraz obniżające (średkowe, zmniejszające, minimalizujące i szacunkowe). Podobną propozycję przedstawia Kralčák (1992), który wyróżnia intensyfikatory na tle opozycji przymiotników *vysoký* i *nizky*, realizującej się na osi

maksymalny – minimalny stopień. I tak, w zakresie zwiększania stopnia intensywności proponuje wydzielenie maksymalizatorów (sł. *maximalizatory*), magnifikatorów (sł. *magnifikatory*) oraz majoryzatorów (sł. *majorizatory*), natomiast w zakresie atenuacji wydziela minoryzatory (sł. *minorizatory*), parwyfikatory (sł. *parvifikatory*) oraz minimalizatory (sł. *minimalizatory*). Intensyfikatorem jest zatem odrębny leksem wnoszący znaczenie intensywności, który modyfikuje semantykę znaku językowego, ale nie został wyróżniony jako odrębna część mowy.

Zasadniczą część analityczną pracy tworzą rozdziały: czwarty, piąty i szósty. Omawiam w nich procesy intensyfikacji i dezintensyfikacji wskazywane w klasach przymiotników i czasowników za pomocą środków słowotwórczych.

Pierwszym podejmowanym kręgiem problemów jest modyfikacja intensywności cechy wpisana w derywaty przymiotnikowe, chciałam uwypuklić właściwości semantyczne przymiotników deadjektywnych.

Punktem wyjścia dla intensyfikowania lub atenuacji cechy jest stopniowanie bezwzględne i względne, stąd, porównując intensywność cechy wyrażanej przez derywat wskazuje się afiksy oznaczające jej uintensywnienie i osłabienie. Podstawami modyfikowanych derywatów mogą być wyłącznie przymiotniki jakościowe. Procesy intensyfikacji i dezintensyfikacji odbywają się w konfrontowanych językach za pomocą technik prefiksacji i sufiksacji. Do opisu interesujących mnie procesów zaproponowałam następujące schematy:

I. [*Prefiks*+ Adj] = _{Intens}Adj, [*Prefiksoid* + Adj] = _{Intens}Adj

[Adj+ *Sufiks*] = Adj_{Intens}

[*Prefiks* + Adj+ *Sufiks*] = _{Intens}Adj_{Intens}

II. [*Prefiks*+ Adj] = _{Aten}Adj

[Adj+ *Sufiks*] = Adj_{Aten}

[*Prefiks* + Adj+ *Sufiks*] = _{Aten}Adj_{Aten},

gdzie Adj oznacza podstawę słowotwórczą (przymiotnik ulegający intensyfikacji/atenuacji), a_{Intens}Adj/_{Aten}Adj– derywat zintensyfikowany/osłabiony, jako wynik tego procesu.

Proces intensyfikacji oznacza wskazanie na cechę powyżej normy, po prawej stronie na osi od punktu normatywnego, neutralnego, który w konfrontowanych językach odbywa się za pomocą prefiksów: pol. *nad-*, *przed-*, *prze-*, *pra-*, sł. *pri-*, *pre-*, *pra-*, prefiksoidów: *arcy-/arci-*, *ekstra-/extra-*, *giga-*, *hiper-/hyper-*, *mega-*, *super-*, *ultra-* oraz sufiksów: pol.: *-utki*, *-aśny/-achny*, sł.: *-ičký*, *-učičký*, *-ičičký*, *-inký*, *-ilinký*, *-ulinký*, *-unký*, *-ušký*, *-ánsky*, *-izný*, *-(ok)ánsky*, *-očizný*.

Dezintensyfikacja natomiast, rozumiana jest szeroko, jako osłabianie cechy nazywanej podstawą i obejmuje zmniejszanie natężenia cechy i mniejsze natężenie cechy, na którą wskazuje człon motywujący. Odnosząc to do normy, derywaty oznaczające osłabienie cechy sygnalizują, że intensywność cechy jest poniżej normy. Takie formacje tworzone są we współczesnej polszczyźnie za pomocą prefiksów *przy-*, *niedo-*, *pod-*, *pół-*, *przed-* oraz sufiksów *-awy*, *-(k)owaty*, *-owity*. Repertuar formantów jest znacznie szerszy, jeśli weźmie się pod uwagę materiał gwarowy polszczyzny: funkcję atenuacyjną mają prefiksy *po-*, *ob-*, sufiksy *-asy*, *-asty*, *-aty*, *-isty*, *-ity*, *-owity*, *-erny* oraz formanty nieciągłe *ob-...-awy*, *przy-...-awy*, *przy-...-isty*, *po-...-asy*, *po-...-awy*, *po-...-aty*, *pod-...-awy*, *pod-...-ni* (Jaros, 2019). Dla języka słowackiego ogólnego oraz jego dialektów charakterystyczne są przymiotniki osłabiające z przyrostkami *-astý* i *-(k)avý*, formantami prefiksально-sufiksальnymi *na-...-avý*, *na-...-astý*, *na-...-lý*, *po-...-avý*, *po-...-astý*, *po-...-ší*, *ob-...-lý*, *ob-...-ný* oraz bardzo rzadkimi prefiksami *po-*, *na-*. Każdy z wymienionych morfemów jest odrębnie opisany i zilustrowany materiałem zaczerpniętym z korpusów języka polskiego i słowackiego.

W związku z bliskim pokrewieństwem języków polskiego i słowackiego nie oczekiwałam zdecydowanych różnic przy omawianiu procesów intensyfikacji i dezintensyfikacji przymiotników, a przeprowadzona analiza potwierdziła te przypuszczenia. Wnioski, które wynikają z opisu konfrontatywnego, można zamknąć w kilku podsumowujących punktach: 1. najbardziej charakterystyczny dla przymiotników polskich jest prefiks *prze-*, któremu odpowiada w języku słowackim *pre-*, z nacechowaniem ekspresywnym; 2. porównywalna jest ilość i repertuar sufiksów wzmacniających, choć przy sufiksacji najbardziej krzyżuje się kategoria intensywności z ekspresywnością; sufiksy nie wyrażają jedynie wzmocnienia nasilenia pewnej cechy, ale wskazują na pozytywne nacechowanie nadawcy komunikatu; 3. analogiczny jest zestaw prefiksoidów w funkcji wzmacniającej, co wynika z ich greckiej bądź łacińskiej proveniencji, choć w przykładach polskich prefiksoid *arcy-* wykazuje większą tendencję do tworzenia derywatów zintensyfikowanych; 4. w polszczyźnie jest więcej prefiksów wskazujących na znaczenie atenuacyjne niż w języku słowackim, odwrotnie jest natomiast w przypadku sufiksów; 5. w funkcji osłabiającej w języku słowackim wykorzystywana jest technika derywacji prefiksально-sufiksальной, czego nie odnotowuje się w polszczyźnie; 6. w języku słowackim częściej występuje intensyfikacja analityczna: odpowiednikami polskich form z afiksami są słowackie konstrukcje opisowe z przysłówkiem.

Drugim obszarem badań jest intensywność wyrażana w czasownikach polskich i słowackich, co omawiam w rozdziale piątym. Bodźcem dla tego rodzaju rozważań było to,

że problematyka intensywności czasownika nie była dotychczas podejmowana w badaniach lingwistycznych. Jeśli w ogóle pisze się o intensyfikacji i kategorii intensywności, to najczęściej w odniesieniu do przymiotnika i przysłówka; czasownik pozostaje poza obszarem zainteresowań.

Procesy intensyfikacji i dezintensyfikacji uwidaczniają się w rodzaju akcji czasownika, która była dla mnie nadrzędną metodologią opisu. Mam przy tym pełną świadomość, że analiza czasowników z perspektywy interesujących procesów jest złożona i wiąże się z wieloma problemami, chociażby z zagadnieniem aspektu, gdzie dokonano kształtuje znaczenie czasownika w zależności od trwania lub zakończenia procesu. W omawianej monografii rozumiem intensywność w czasownikach szeroko, w dwojaki sposób:

1. jako intensywność akcji wyrażanej przez czasownik: chodzi nie tylko o zintensyfikowanie/ zdezintensyfikowanie trwania samej akcji czy czynności, ale również o wzmocnienie jej nasilenia się/osłabienia. Intensywne są też czasowniki oznaczające nasilenie czynności doprowadzonej do nadmiaru, przesytu, utrudzenia. Czasowniki osłabione to takie, które wyrażają akcję mniejszą, słabszą, osłabioną w stosunku do normy. Zintensyfikowanie akcji wyrażonej czasownikiem oznacza też zrobienie czegoś dodatkowego (czegoś ponad normę, czegoś więcej), co prowadzi do przekroczenia spodziewanego rozmiaru akcji, a zatem oznacza rezultat dodatkowy w stosunku do oczekiwanego, dodanie czegoś do jakiegoś efektu, przekroczenie czegoś. Symetrycznie – atenuacja oznacza zrobienie czegoś mniej, poniżej normy, co powoduje, że rezultat jest dużo słabszy od spodziewanego;
2. jako intensywność/osłabienie stanu subiekta (wykonawcy czynności, akcji): chodzi o jego wewnętrzny stan, wywołany przez pewną (zwiększoną w stosunku do normy, nadmierną, aż do maksymalnej/zmniejszoną w stosunku do normy, osłabioną, aż do minimalnej) ilość akcji.

Za czasowniki intensywne uznaję również te, które oznaczają włożenie dużego wysiłku w wykonanie czynności, również długotrwałego w czasie; osłabionymi natomiast te, które nie oznaczają włożenie wysiłku w wykonanie czynności. W efekcie, nie da się precyzyjnie wyznaczyć kryteriów semantycznych, bezdyskusyjnie wskazujących na intensywność czasownika, stąd komponent intensywności występuje w analizowanych czasownikach obok innych znaczeń, jako naddatek semantyczny.

W rozdziale omawiam krótko intensywność pośrednią w czasownikach, tj. taką, którą wskazuje się za pomocą dodatkowego, leksykalnego wykładnika (np. pol. *bardzo*, *usilnie*, *mocno*, sła. *úprimne*, *veľmi*), po czym przechodzę do opisu sposobów intensyfikowania poprzez intensyfikację bezpośrednią – taką, gdzie cecha intensywności jest wyrażona wprost

w derywacie czasownikowym (za pomocą morfemu słotwórczego). Takie czasowniki nazywam intensywnymi (zintensyfikowanymi, sła. *úsilné slovesá*).

Jak wyżej wspominałam, za nadrzędne przyjmuję kryterium rodzaju akcji czasownika, i proponuję klasyfikację ze względu na naddatek semantyczny intensywności, dzieląc czasowniki na te z prymarnymi znaczeniami temporalnymi oraz z prymarnymi znaczeniami nietemporalnymi. W pierwszej grupie wyróżniam czasowniki ewolutywno-intensywne (np. pol. *rozboleć, rozgadać się*, sła. *rozkolísat' sa*), inchoatywno-intensywne (pol. *zatupać, zabołość*, sła. *vzbudít', vzkriesít', rozcitlivieť' sa*), i perduratywno-intensywne (np. pol. *przeplakać, przenudzić się*, sła. *presediet', odtrpiet'*). Grupę drugą dzielę na formacje ekscesywno-intensywne (np. pol. *przeforsować się, zamrozić*, sła. *premočit', utancovat'*), rezultatywno-intensywne (pol. *objeść się, przemoknąć*, sła. *nachytat' sa, prechladnúť*), iteratywno-intensywne (np. pol. *wymachiwać, zagłaskać*, słowackie czasowniki frekwentatywne: *vyšívavať, nachodievat' sa*), saturatywno-intensywne (np. pol. *naoglądać się, wybiegać się*, sła. *nahovorít' sa, vyhovorit' sa*), dystrybutywno-intensywne (pol. *powytlukiwać*, sła. *nadonášat', nadovážat'*) i komparatywno-intensywne (np. pol. *przekrzyczeć*, sła. *prehlušit'*). Tu również wydzielam zestawy prefiksów wnoszących znaczenie intensyfikujące do derywatów czasownikowych. Poczynione obserwacje prowadzą do wniosku, iż w języku słowackim występuje (nieznacznie) większa różnorodność prefiksów czasownikowych wnoszących sem intensywności. Nie zawsze można bezsprzecznie orzec, które znaczenia są intensywne, a które nie, gdyż komponent intensywności nakłada się na wiele znaczeń.

W kolejnej części piątego rozdziału piszę także o dezintensyfikacji czasowników, z którą mamy do czynienia, gdy natężenie cechy w czasowniku lub wyrażanej przez niego akcji/stanie/procesie znajduje się na lewo od punktu „0”. To osłabione natężenie uwypukla się jako osłabienie intensywności cechy lub niskim stopniem intensywności akcji podstawowej, wyrażanej przez czasownik. Formacje wskazujące na takie osłabienie nazywane są formacjami osłabiającymi (zdezintensyfikowanymi, atenuacyjnymi). Afiksalnie wyraża się w czasownikach dezintensyfikację bezpośrednią, którą można sparafrazować przy pomocy dezintensyfikatorów *trochę, nieco* (np. *przybrudzić, podeschnąć, nadgryźć*) lub wskazujących naznaczenia ‘zbyt mało, zbyt słabo, zbyt krótko’ w stosunku do przyjętej normy (np. *niedowiedzieć, niedosłyszeć*).

Mimo funkcjonującego w lingwistyce określenia *modyfikacje deminutywne* (Stawnicka, 2009), stosowanego dla opisu niskiego stopnia lub ograniczonego zakresu realizacji akcji, przyjąłam w pracy termin *formacje osłabiające* (atenuacyjne, dezintensyfikujące). Decyzja ta była podyktowana przeświadczeniem, że kategoria

deminutywności jest stosowana do oznaczania małego rozmiaru, a co za tym idzie, jest kategorią prymarną dla rzeczownika.

Warte podkreślenia jest również to, że w słowackich czasownikach kategoria intensywności wyraźnie krzyżuje się z kategorią ekspresywności (w polszczyźnie znaczenie ekspresywne przeplata się z pieszczotliwym). Używam tu więc określeń *czasowniki ekspresywne wzmacniające* (intensyfikujące) oraz *osłabiające* (łagodzące). Istotnym rozróżnieniem w czasownikach ekspresywnych jest wyodrębnienie, z jednej strony czasowników tworzonych na bazie wyrazów dźwiękonaśladowczych (*blkotat'*, *buchotat'*, *č'lapotat'*, *gagotat'*, *hrkotat'*, *mekotat'*, *piskotat'*, *sipotat'*, *škripotat'*, *štrngotat'*, *žblnkotat'*), z drugiej natomiast, derywowanych od czasowników nienacechowanych, w których funkcję ekspresywną pełnią sufiksy (*dychčat'*, *jagotat'sa*, *kyvotat'*). Sufiksacja jest tu zatem techniką wiodącą (mam tu na myśli formacje utworzone za pomocą przyrostków intensyfikujących *-otat'*, *-čat'*, *-tat'*, *-onit'* i łagodzących *-kat'*, *-inkat'*, *-ičkat'*).

W rozdziale szóstym wskazuję na intensywność wpisaną w semantykę leksemu, za punkt wyjścia przyjmując kategorie pojęciowe wielkości, ilości, siły, szybkości i dźwięku. Na ich tle opisuję polskie i słowackie przymiotniki oraz czasowniki, które mają w swojej strukturze zawarty sem intensywności, wskazując tym samym na procesy intensyfikacji (np. przymiotniki pol. *gorący*, *olbrzymi*, *zachłanny*, sła. *ohyždny'*, *mohutny'*; czasowniki pol. *wrzeszczeć*, *walnąć*, sła. *morit' sa*, *plušt'at'*) i dezintensyfikacji (np. czasowniki pol. *szeptać*, *siąpić*, sła. *ševelit'*, *š'lapčúgovat'*). Mimo, że przeprowadzona analiza nie ukazała znaczących różnic w porównywanych językach, dowiodła, że w języku słowackim przeważają formacje o nacechowaniu ekspresywnym. Ich relacja synonimiczna względem jednostek neutralnych uwypukla intensywność czasownika.

Opisane w monografii dynamiczne procesy intensyfikacji i dezintensyfikacji są odwzorowaniem subiektywnego postrzegania świata przez użytkowników języka i w dużej mierze zależą od kontekstu sytuacyjnego. Liczne środki językowe, służące wyrażaniu semantycznej kategorii intensywności zauważalne są na wielu płaszczyznach: fonetycznej, morfologicznej czy składniowej. Przedmiotem mojego zainteresowania w pracy były środki słowotwórcze, dzięki którym możemy dostrzec semantykę intensywności. O wyborze przedstawionych części mowy zdecydował fakt, że intensywność opisana i zestawiona w tych dwóch klasach wyrazów niebyła dotychczas przedmiotem lingwistycznego zainteresowania w konfrontatywnym aspekcie polsko-słowackim czy szerszym, słowiańskim.

Moim zamierzeniem było wskazanie, że to właśnie przymiotniki – jako określniki właściwości i czasowniki – określniki akcji, są jednymi z bardziej wyrazistych wskaźników

interesujących mnie procesów. Samodzielne intensyfikatory leksykalne, jako wykładniki intensywności pośredniej stanowią pole moich dalszych badań, co przedstawiam w złożonym w czerwcu br. do Narodowego Centrum Nauki wniosku grantowym w konkursie OPUS. Planuję stworzenie zespołu badawczego, składającego się z naukowców z kilku krajów słowiańskich, który opracuje zestawienie intensyfikatorów we współczesnych językach słowiańskich. To pozwoliłoby na dalsze prowadzenie moich badań w tym zakresie. I byłoby naturalną kontynuacją mojej pracy w przedstawionej monografii.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Prowadzone przeze mnie badania dotyczą współczesnej lingwistyki słowackiej, również w aspekcie konfrontatywnym polsko-słowackim. Skupiają się one głównie wokół zagadnień leksykologicznych, słowotwórczych, semantycznych, nie brakuje jednak odniesień do kwestii glottodydaktycznych i związanych z kształceniem kompetencji translatorskich.

Wskazane zainteresowania badawcze pozwalają na uporządkowanie ich w pewne obszary (z dającymi się wyodrębnić mniejszymi cyklami), w zakresie których wygłaszałam wystąpienia na konferencjach naukowych i publikowałam swoje teksty.

Jestem autorką dwóch monografii, podręcznika, 36 rozdziałów w monografiach (w tym 6 przed uzyskaniem stopnia doktora), 12 artykułów w punktowanych czasopismach naukowych, 7 recenzji (w tym jednej wydawniczej), 12 tłumaczeń tekstów naukowych z i na język słowacki oraz współredaktorką dwóch monografii zbiorowych (zestawienie w załączniku nr 4: *Wykaz osiągnięć naukowych*).

Moje publikacje można podzielić na bloki tematyczne w ramach dwóch szeroko zarysowanych obszarów badań: leksykologicznego i glottodydaktycznego.

I. Obszar leksykologiczny

Badania z zakresu leksykologii pojmuję szeroko, zgodnie z rozróżnieniem w lingwistyce słowackiej, jako badania w zakresie leksyki, słowotwórstwa i morfologii.

W pierwszych latach mojej pracy naukowej, przedmiotem mojego zainteresowania były zagadnienia dotyczące leksyki języka słowackiego na materiale zaczerpniętym z tekstów medialnych, również w aspekcie konfrontatywnym polsko-słowackim. Prezentowałam je

w tekstach opublikowanych w monografiach wieloautorskich przed obroną pracy doktorskiej: *Ekonomia środków języka w tekstach prasowych* (Doktór, 2005c), *Rola mediów w rozwoju leksyki słowackiej* (Doktór, 2005d) oraz *Novinové titulky v slovenčine a poľštine. Sémantická a formálna štruktúra* (Sojda, 2007). Do tego zagadnienia powróciłam również kilkanaście lat później, publikując tekst poświęcony memom internetowym *Realita vo virtuálnej realite: o internetových mémoch* (2018c) i blogom: *O intensyfikowaniu treści w blogach internetowych* (2021). Problematyka leksyki słowackiej i widocznych w niej tendencji, w szczególności tendencji do ekonomizacji przekazu, stały się przedmiotem moich badań podczas studiów doktoranckich na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. W tekstach *Uniwerbizacja w języku młodzieży (na materiale słowackim)* (Doktór, 2005b) i *Univerbizácia v športovej lexike slovenčiny* (Doktór, 2005e) podejmuję zagadnienia związane z procesami uniwerbizacji w języku słowackim. Zwieńczeniem tych badań była publikacja monografii opartej na pracy doktorskiej *Procesy uniwerbizacyjne w języku słowackim i polskim*, pod takim samym tytułem (2011a). Opisuję w niej konfrontatywnie problematykę uniwerbizacji, którą rozumiem jako zespół procesów słowotwórczych polegających na zastępowaniu nazw wielowyrazowych (nie tylko dwuwyrazowych) określeniami jednowyrazowymi. Procesy te nazywamy uniwerbizacyjnymi, gdy w języku będą paralelnie występować określenia jednowyrazowe z ich wielowyrazowymi odpowiednikami, pozostające względem siebie w relacji synonimicznej oraz gdy między nimi będzie zachodził związek motywacyjny. Zagadnienie uniwerbizacji opisywałam również w późniejszych tekstach: *Kategoria rodzaju wobec procesów uniwerbizacyjnych (na materiale słowackim i polskim)* (2009a), *Procesy uniwerbizacyjne we współczesnych polskich i słowackich tekstach publicystycznych* (2009b) i *Homonimia i polisemia na tle procesów uniwerbizacyjnych w polskim i słowackim systemie językowym* (2010a).

Kolejnym polem tematycznym, które budziło moje zainteresowanie badawcze był obszar politolingwistyki. Praca *Politické slogany – poľsko-slovenská konfrontatívna analýza* (2008b) zawiera analizę sloganów politycznych w ujęciu konfrontatywnym. Podobne ujęcie porównawcze zawierają kolejne dwa teksty, *Środki perswazji językowej w słowackim i polskim języku polityki* (Sojda, 2009f) i *Politická komunikácia na poľských a slovenských internetových stránkach* (Sojda, 2009e) oraz artykuł *Słowacka i polska politolingwistyka*, gdzie opisywałam komunikację w języku polityki (Sojda, 2010c).

Przedmiotem moich dociekań były też dysfemizmy w języku. Opublikowałam z tego zakresu artykuły: *Językowy obraz świata w dysfemizmach – analiza polsko-słowacka* (2009g) *Dysfemizmy w językoznawstwie polskim i słowackim – zarys problematyki* (2010d),

Dysfemizmy w polskich i słowackich korpusach językowych (2010b), *Funkcjonowanie dysfemizmów w języku. Studium konfrontatywne polsko-słowackie* (2011b), wskazując na rolę i znaczenie określeń dysfemistycznych w konfrontowanych systemach językowych. O języku emocji w publicystyce słowackiej traktuje mój współautorski tekst (2013a, z Mariolą Szymczak-Rozlach) *Język emocji w słowackim dyskursie publicystycznym*.

Rezultatem mojej pracy w zespole realizującym grant pod kierownictwem profesora Juraja Vaňki pt. *Antropocentrické sémantické kategórie v slovenčine (v porovnaní s niektorými slovanskými jazykmi)* był tekst *Refleksywność i pasywność w języku słowackim – uwagi wstępne*, opublikowany w 2014 roku. Przedmiotem opisu uczyniłam zagadnienie diatezy, które wskazuje na różnice w hierarchizacji argumentów predykatu wyrażane morfologicznie i syntaktycznie i omówiłam sposoby wyrażania strony zwrotnej za pomocą zaimków oraz czasowników dokonanych i niedokonanych w języku polskim i słowackim.

Przykładem omówienia pewnego wycinka leksyki słowackiej, związanego z działalnością usługową współcześnie i w przeszłości był artykuł *Działalność usługowa w leksyce słowackiej – kiedyś i dziś* (2016b).

Interesującym dla mnie obszarem badawczym okazała się dziedzina psycholingwistyki. Efektem tego zainteresowania było opublikowanie kolejnych dwóch tekstów: *Pojęcie szczęścia w języku słowackim w ujęciu psycholingwistycznym* (2016a) i *Relacje paradygmatyczne w świadomości językowej Polaków i Słowaków* (2017b).

Inspiracją do podjęcia badań, które zaowocowały wydaniem monografii zgłoszonej jako osiągnięcie naukowe i poświęconej kategorii intensywności w języku był tekst Júlii Hansmanovej *Intenzifikácia*, opublikowany w monografii zbiorowej pod red. Juraja Dolníka *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny* w 2010 roku. Autorka opisuje w nim różne aspekty spojrzenia na kategorię intensywności we współczesnym języku słowackim, co wzbudziło we mnie potrzebę dociekań naukowych również zestawiając ją z językiem polskim. Problematyka intensywności była przeze mnie podejmowana z różnych perspektyw. Opisywałam przedrostki i prefiksoidy, które wnoszą intensywność do leksemów słowackich w pracach *Przedrostki o wartości intensyfikującej w leksyce słowackiej* (2017a) i *Prefiks(oid)y "mini-", "mikro-", "nano-", "maxi-", "makro-", "giga-" i ich funkcja intensyfikująca we współczesnym języku słowackim* (2020c). Sposoby wyrażania intensywności w języku słowackim na przykładzie tekstów prozatorskich opisałam w artykule *Intensywność treści w paratekstach prozy Pavla Rankova* (2017c). W pracach *Lingwistyczna kategoria intensywności w językoznawstwie polskim i słowackim* (2018d) oraz *Kategoria intensywności w stylu potocznym języka słowackiego* (2018a) podjęłam zagadnienie wyrażania kategorii

intensywności w aspekcie porównawczym polsko-słowackim oraz w rejestrze potocznym współczesnego języka słowackiego. Przyjmując za Puzyniną (2001-2002), że „Problematyka intensywności obejmuje zarówno intensyfikację, tj. zwiększanie (się) intensywności (cech, stanów, procesów), jak też jej zmniejszanie się (por. *trochę się bać, być nie bardzo odpowiedzialnym*)” oraz za Wysoczańskim (2006), że „stopień intensywności cechy w porównaniach nierelacyjnych może zarówno przekraczać normę, jak też może być poniżej normy względem sytuującego się na poziomie neutralnym stopnia równego”, do intensywności zaliczam zarówno procesy intensyfikacji, jak i dezintensyfikacji. Stąd też w tekście *Wykładniki dezintensyfikacji w aspekcie konfrontatywnym polsko-słowackim* (2020b) omawiam sposoby dezintensyfikacji treści, które obejmują prymarne przysłówki stopnia (np. pol. *bardzo, trochę*, sła. *slabšie, mierne, jemne*) oraz afiksację (prefiksy i sufiksy przymiotnikowe: pol. *nie-, przy-, -(k)awy, -owity*, sła. *ne-, po-, ob-, -astý, -l'avý, -(k)avý* oraz formanty prefiksально-sufiksálne w języku słowackim *na-...-asty, na-...-lý, po-...-ší, ob-...-ný*). Analiza literatury przedmiotu wskazuje, że kategoria intensywności jest ściśle związana z przysłówkami stopnia, co przedstawiam w artykule *Adverbial intensifiers in contemporary Polish and Slovak* (2019b). Ekspozentem intensywności mogą być w porównywanych językach także reduplikacje, które omawiam w pracy *The intensifying function of reduplication in contemporary Polish and Slovak* (w druku). Przykładem mojego zainteresowania współczesną leksyką słowacką i jej rozwojem jest praca *Dynamika rozwoju współczesnego języka słowackiego – aspekt gramatyczny* (2016), w której wskazuję najważniejsze mechanizmy dynamiki współczesnego języka słowackiego (substytucję, multiplikację, redukcję) oraz tendencje rozwojowe w podsystemie morfologicznym i syntaktycznym.

Kolejnym obszarem moich dociekań są zagadnienia związane z lingwistycznym podejściem do przekładu tekstów literackich na język słowacki. O odbiorcy dziecięcym piszę w artykule *Adresat dziecięcy w polskich i słowackich przekładach Winnie-the-Pooh A.A. Milne'a* (2012d), natomiast problematykę stereotypu w przekładzie podejmuję w pracy *Stereotyp w subkulturze – subkultura w stereotypie. O słowackim tłumaczeniu Wojny polsko-ruskiej pod flagą biało-czerwoną Doroty Masłowskiej* (2013c). Innym polem badawczym jest twórczość dramatopisarska, czego efektem jest artykuł (wspólnie z Pauliną Pycią-Kośćak, 2012c) *Honorifikacja u dramata Mire Gavrana. Između originala i prijevoda*.

Prowadzone od kilku lat badania nad intensywnością pokazały wielowymiarowość tego zagadnienia i otworzyły mi inne perspektywy. Zaowocowało to zainteresowaniem zagadnieniami wokół czasownika w ujęciu porównawczym polsko-słowackim. Stąd też,

w tekście *Kategoria efektywności w polskich i słowackich czasownikach prefiksalnych* (2020a) podjęłam problematykę czasowników prefigowanych, które mogą służyć do wyrażania kategorii efektywności. W kolejnym, przyjętym do druku artykule *Plurakcyjność czasowników w języku polskim i słowackim*, zastanawiam się nad – wprowadzoną przez Newmana (1980), a nieopisaną dotychczas w językoznawstwie słowiańskim – niewątpliwie interesującą kwestią plurakcyjności (ang. *pluractionality*). Pracuję nad kolejnym tekstem z tego zakresu – opisującym relacje między czasownikami plurakcyjnymi a dystrybutywnymi w języku polskim w konfrontacji z językiem słowackim.

II. Obszar glottodydaktyczny

Drugi obszar moich badań naukowych jest związany z nauczaniem języka słowackiego jako obcego. Tu również można wyodrębnić dwa nurty. Pierwszy wynika z moich doświadczeń dydaktycznych na kierunku filologia słowiańska w Uniwersytecie Śląskim. Brak odpowiednich pomocy dydaktycznych dla studentów kształconych na kierunkach słowacystycznych w Polsce i poza granicami wzbudził potrzebę przygotowania takich materiałów. Została ona pomyślnie zrealizowana poprzez napisanie podręcznika do nauki języka słowackiego dla studentów na poziomie średniozaawansowanym, we współautorstwie z ówczesną lektorką języka słowackiego na UŚ, Miroslavą Kyseľovą z Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie (Słowacja). Podręcznik *Uži si slovenčinu! Čítanka s cvičeniami pre stredne pokročilých* (2019), składa się z 15 lekcji o takiej samej strukturze, obejmującej zagadnienia do konwersacji, teksty do czytania, ćwiczenia do tekstu i gramatyczne oraz słownik leksyki. Materiały będące podstawą tekstów są materiałami rzeczowymi, zaczerpniętymi ze stron internetowych i obejmują współczesne zagadnienia społeczne, interesujące młodego człowieka (np. fake news, stereotypy narodowe, terroryzm, ekonomię, syndrom wypalenia zawodowego i in.). Podręcznik został pozytywnie przyjęty w środowisku lektorów języka słowackiego i jest przez nich chętnie wykorzystywany na zajęciach lektoratowych.

Poza podręcznikiem, opublikowałam kilka prac o charakterze dydaktycznym, w których zajmuję się problematyką nauczania języków blisko spokrewnionych: *Przemiany współczesnego modelu nauczania języków pokrewnych (na przykładzie języka polskiego i słowackiego)* (2008a), *Rozważania słowacystyczno-polonistyczne o nauczaniu języków pokrewnych* (2009c), *Polska i słowacka terminologia judykacyjna – implikacje dydaktyczne* (2016c).

W obrębie mojej pracy naukowej znalazły się też zagadnienia związane z dydaktyką języka polskiego jako obcego. W tym obszarze opublikowałam w Bańskiej Bystrzycy kolejne dwie prace: jedną poświęconą wykorzystaniu narzędzi cyfrowych w dydaktyce języka polskiego jako obcego: *Wykorzystanie systemu „Moodle” w nauczaniu języka polskiego jako obcego na UMB w Bańskiej Bystrzycy* (2009d) i jedną z zakresu językowych ćwiczeń praktycznych: *Jazykové cvičenia prvým stretnutím z jazykom poľským na Univerzite Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy* (2010e).

Kwestie nauczania tłumaczenia ustnego na studiach słowacystycznych poruszam w artykułach *Metodyka nauczania tłumaczenia konsekutywnego (na tle studiów słowacystycznych)* (Sojda, 2012a) oraz we współautorskiej pracy (wspólnie z Magdaleną Błaszak, 2012b), *Kształcenie kompetencji translatorskiej na studiach słowacystycznych*.

Z moimi badaniami jest związana działalność konferencyjna, ponieważ na wielu konferencjach po raz pierwszy upubliczniałam swoje propozycje naukowe. W latach 2004-2021 uczestniczyłam w 40 konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych (w tym w 35 po uzyskaniu stopnia doktora) – w każdej z nich wzięłam czynny udział, wygłaszając referat. Były to konferencje związane ze współczesnym językoznawstwem polskim oraz słowiańskim, zarówno w kraju, jak i poza granicami.

Na szczególne podkreślenie zasługuje udział w wydarzeniach naukowych znaczących dla środowiska językoznawczego, w tym slawistycznego i słowacystycznego. Były to: konferencje o komunikacji (Bańska Bystrzyca, 2006, 2009, 2013, 2015), konferencje słowacystyczne organizowane przez Uniwersytet Jagielloński (Kraków 2004, 2008, 2014, 2015), konferencja w Słowackiej Akademii Nauk (2011), konferencje z cyklu *Wyraz i zdanie w językach słowiańskich* oraz *Słowiańszczyzna dawniej i dziś* (Wrocław 2017, 2018, 2019, 2020, 2021) i *Kultura komunikacji językowej* (Będlewo, 2015, 2017), Zjazd Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (Częstochowa 2019), Slavic Linguistic Society (Bloomington, 2020). Odbyłam również trzy kwerendy biblioteczne (Uniwersytet Komenského, Bratysława; Uniwersytet Mateja Bela, Bańska Bystrzyca), dwa miesięczne staże naukowe (Bańska Bystrzyca, 2006, 2012, 2017) oraz trzy wyjazdy dydaktyczne (Bańska Bystrzyca, 2011, 2017; Bratysława 2018).

Poza prezentowaniem moich badań na konferencjach, uczestniczyłam też w zebraniach naukowych zakładów na Uniwersytecie Śląskim. Inspirujące spotkania z badaczami języków słowiańskich i języka polskiego były dla mnie szansą na zaprezentowanie moich rozważań oraz konsultacje w gronie specjalistów. Wygłosiłam kilka

referatów, m.in. na zebraniach Zakładu Językoznawstwa Południowosłowiańskiego, Zakładu Badań Kontrastywnych i Glottodydaktyki czy Zakładu Leksykologii i Semantyki.

Organizowałam również wykłady gościnne w Instytucie Filologii Słowiańskiej dla gości z Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie i Uniwersytetu Komenského w Bratysławie.

Jestem członkinią Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego, Komitetu Językoznawstwa PAN o/Katowice oraz Slavic Linguistic Society. Za swoją działalność naukową-badawczą otrzymałam nagrodę III stopnia JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego (2012).

Wskaźnik cytowań moich publikacji według bazy Google Scholar Profile wynosi 27, według bazy Scopus wynosi 5, według Web of Science 1. Index Hirscha według bazy Google Scholar Profile – 3, według bazy Web of Science – 1, a według bazy Scopus – 1. Liczba punktów MNiSW wynosi 554.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Ważną częścią mojej pracy uniwersyteckiej jest działalność dydaktyczna, organizacyjna oraz popularyzatorska. Jestem przekonana, że poza pracą naukową, jest to obszar, który należy stale rozwijać, i w którym należy doskonalić swoje kompetencje. Dlatego chętnie podnoszę swoje kwalifikacje, uczestniczę w kursach, szkoleniach i programach dydaktycznych. Od marca 2022 r. jestem słuchaczką studiów podyplomowych *LIDER - kreowanie przywództwa i rozwoju zawodowego*, prowadzonych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

a. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych

Do mojej działalności dydaktycznej mogę zaliczyć udziały w projektach „Uniwersytet Młodych Naukowców”, „Mobilny Uniwersytet Młodzieży”, gdzie prowadziłam (i nadal prowadzę) laboratoria specjalnościowe dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Uczestniczyłam również w programie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego „Mistrzowie Dydaktyki”. W listopadzie i grudniu 2020 roku wzięłam udział w dwutygodniowej wizycie studyjnej w University College London. Efektem tego programu jest prowadzenie tutoriali dla 3 tutorantów (studentów kierunków: filologia słowiańska,

sztuka pisania) w wymiarze 90 godzin. Ukończyłam ponadto Szkołę Tutorów Akademickich I i II stopnia (razem 80 godzin) oraz kurs Akredytowanego Praktyka Tutoringu w Collegium Wratislaviense (48 godzin).

Od października 2021 roku współpracuję z Uniwersytetem Otwartym w Uniwersytecie Śląskim, gdzie w ramach Centrum Dydaktyki pracuję w zespole ds. Dydaktyki cyfrowej i hybrydowej, a od maja 2022 r. jestem liderem w ramach projektu edukacyjnego „UNIWERS-US. Kadra Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dla projektowania uniwersalnego”.

Realizuję się także jako promotor pomocniczy w dwóch przewodach doktorskich: jedno postępowanie zakończone nadaniem stopnia doktora nauk humanistycznych – Pani dr Natalia Shlikhutka, obrona 27.10.2021; temat rozprawy: *Leksyka melioratywna w blogach parentingowych (na materiale języka polskiego i słowackiego)*; wszczęty przewód doktorski mgr Aleksandry Wojnarowskiej (28.09.2021), temat rozprawy: *Tendencje nominacyjne w bułgarskiej i słowackiej terminologii okulistycznej w ujęciu konfrontatywnym*.

Od ukończenia studiów magisterskich – na początku w ramach zajęć obligatoryjnych na studiach doktoranckich, później w ramach etatu asystenta i adiunkta – prowadziłam następujące zajęcia dydaktyczne (początkowo w ramach Instytutu Filologii Słowiańskiej) na kierunkach: filologia słowiańska, Środkowoeuropejskie Studia Historyczne, Międzynarodowe Studia Polskie, sztuka pisania: *Praktyczna nauka języka słowackiego, Historia języka, Przekładoznawstwo w językach słowiańskich, Kultura języka i stylistyka, Gramatyka konfrontatywna, Tendencje rozwojowe języków i kultur słowiańskich, Gramatyka opisowa i typologia języków słowiańskich (zach. i pld.) z elementami gramatyki porównawczej, Wstęp do językoznawstwa, Wstęp do filologii słowiańskiej i gramatyka opisowa języka scs, Kultura, gramatyka i stylistyka języka polskiego w kontekście przekładu języków słowiańskich, Dyskurs jako proces i struktura – kontekst słowiański, Tłumaczenie audiowizualne języka słowackiego, Historia Słowian, Kultura i stylistyka języka polskiego, Tłumaczenie ustne języka słowackiego, Kultura języka, Stylistyka funkcjonalna języka słowackiego, Lektorat języka słowackiego, Języki regionu, Stylistyczne zróżnicowanie współczesnej polszczyzny*.

Podczas pracy w charakterze lektora języka polskiego na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy prowadziłam następujące zajęcia dydaktyczne: *Jazykové cvičenia, Konverzačné cvičenia, Morfológia poľského jazyka, Syntax poľského jazyka, Reália Poľska, Umelecký preklad*.

Zarówno w Uniwersytecie Śląskim, jak i Uniwersytecie Mateja Bela prowadziłam seminaria dyplomowe: magisterskie i licencjackie. Pod moim kierunkiem powstało 8 prac

magisterskich w Bańskiej Bystrzycy, a w Uniwersytecie Śląskim 22 prac licencjackich i 3 prace magisterskie. Byłam też recenzentką 25 prac licencjackich.

Od 2008 roku (z przerwami na urlopy macierzyńskie) pełnię funkcję opiekuna praktyk studenckich, jestem też opiekunem grup studenckich na poszczególnych latach.

Stale podnoszę swoje kompetencje dydaktyczne, co pokazuje zestawienie kursów i szkoleń, w których uczestniczyłam:

- Kurs przygotowawczy dla kandydatów na lektorów języka polskiego jako obcego 23-25.0, 23-25.03.2007 (UMCS, Lublin)
- Tworzenie stron www – 29.01.2008 (8godzin)
- Szkolenie z zakresu prawa gospodarczego organizowane przez Górnośląskie Koło TEPiS – 05.06.2009 (6 godzin)
- Komputerowe wspomaganie tłumaczenia (CAT), Kraków, 2011 rok (8 godzin), Sosnowiec 2014 rok (8 godzin)
- Warsztaty *Nauczanie tłumaczenia symultanicznego dla początkujących* Częstochowa 2012 (4 godziny)
- Warsztaty *Wykorzystanie zasobów Narodowego Korpusu Języka Słowackiego*, Slovenská Akadémia Vied, Bratysława, 12.11.2015 (6 godzin)
- Szkolenie *Pamięć i uwaga w procesie uczenia się* – 27-28.01.2020 (16 godzin)
- Szkolenie *Technologie informacyjno-komunikacyjne w dydaktyce szkoły wyższej*, 02-03.04.2020 (16 godzin)
- Szkolenie *Wykorzystanie metody eksperymentu w procesie nauczania* 27-28.04.2020 (16 godzin)
- Szkolenie *Tutoring – edukacja spersonalizowana na Uniwersytecie – szkolenie podstawowe.* – 2-3.09.2019 (16 godzin); *Tutoring edukacja spersonalizowana na uniwersytecie – szkolenie zaawansowane* – 06-07-28.09.2021 (64 godziny); *Akredytowany Praktyk Tutoringu* – 15.03-26.04.2022 (48 godzin)
- Szkolenie z zakresu pracy ze studentami z niepełnosprawnościami – praca z platformą Teams na poziomie podstawowym – 08.10.2020 (8 godzin), na poziomie średniozaawansowanym – 19.10.2020 (8 godzin)
- Szkolenia z platformy Moodle na poziomie średniozaawansowanym – 20.10.2020 (4 godziny), na poziomie zaawansowanym – 22.10.2020 (4 godziny), Moodle H5P, Test 25.01.2021 (8 godzin)

- Szkolenie z zakresu metod dydaktycznych w pracy ze studentami ze specjalnymi potrzebami – 23.11.2021 (8 godzin)
- Szkolenie z zakresu uniwersalnych kompetencji społecznych – 15.12.2021 (5 godzin)
- Szkolenie z zakresu edukacji studenta ze spektrum autyzmu – 08.04.2022 (4 godziny)
- Szkolenie *Aspekty komunikacyjne w pracy dydaktycznej nauczyciela akademickiego* – 7.-8.02.2022 (16 godzin)
- Szkolenie *ze standardów dostępności cyfrowej (WCAG) dla użytkowników o podstawowych kompetencjach cyfrowych* – 08.03.2022 (8 godzin)
- Szkolenie *Inkluzywna komunikacja w uczelni – jak nie wykluczać nikogo w procesie komunikacji ustnej i pisemnej* – 24.03.2022 (8 godzin)
- Szkolenie z Pakietu *Adobe* – 21-24.04.2022 (24 godziny)
- Warsztaty języka migowego na poziomie A1 – 02-06.2022(60 godzin)

O moim przygotowaniu dydaktycznym świadczą dobre wyniki ankiet studenckich, oscylujące w ostatnich latach wokół średniej 4,85.

b. Informacja o osiągnięciach organizacyjnych

Poza pracą naukową i dydaktyczną, podejmuję szereg działań organizacyjnych. W roku 2011 i ponownie w 2013 pracowałam w zespole przygotowującym dokumentację do europejskiego programu EMT. Od roku akademickiego 2015/2016 układam harmonogram zajęć dla studentów i pracowników kierunku filologia słowiańska. Byłam członkiem zespołu ds. zapewnienia jakości kształcenia w IFS i ds. KRK(2012). Pracowałam jako sekretarz i zastępca przewodniczącego Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na studia stacjonarne I stopnia na kierunku: filologia, specjalność: filologia słowiańska. W latach 2017–2019 byłam reprezentantem adiunktów w Radzie Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego, w roku akademickim 2018/2019 byłam członkiem Rady Dydaktycznej kierunku filologia słowiańska, a od lutego 2021 roku jestem członkiem Rady Naukowej Instytutu Językoznawstwa UŚ.

Pracowałam ponadto w komitetach organizacyjnych i naukowych czterech konferencji naukowych, w tym jednej jubileuszowej, zorganizowanej z okazji 25-lecia polonistyki na Uniwersytecie Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy. Byłam też trzykrotnie członkiem jury w konkursie przekładowym tekstów literackich z języka słowackiego na język polski,

współorganizowanych z Instytutem Słowackim w Warszawie dla studentów studiów slawistycznych.

Moje umiejętności wykorzystywane są również w środowisku poza uniwersytetem. Realizowałam na zlecenia biur tłumaczeń i przedsiębiorstw tłumaczenia ustne i pisemne. Pracowałam rok (2015) w szkole języków obcych Lemon School, gdzie uczyłam języka słowackiego jako obcego. W 2011 roku przygotowałam bazę 120 pytań testowych z języka słowackiego (od poziomu A1 do C2) na platformę testcv.pl, a w 2020 i 2022 roku przygotowywałam pytania testowe do audytów ustnych i pisemnych z języka słowackiego na zlecenie szkoły języków obcych.

c. Informacja o osiągnięciach popularyzujących naukę

Do moich osiągnięć popularyzujących naukę mogę też zaliczyć prowadzenie wykładów dla uczniów szkół ponadpodstawowych, zarówno w trakcie wizyt na UŚ oraz podczas wyjazdów do szkół. Były to wykłady:

- 1) *Po drugiej stronie Tatr – (nie tylko) o języku słowackim* — na V Maczkowskim Wieczorze Naukowym, organizowanym przez IV LO im. Gen. S. Maczka w Katowicach;
- 2) *O sytuacji społeczno-gospodarczej Słowacji* – w Liceum Ekonomicznym w Chorzowie;
- 3) *Tłumaczenie ustne i audiowizualne* – podczas wizyty edukacyjnej w IFS.

Wezmę również udział w tegorocznej edycji Śląskiego Festiwalu Nauki.

Pełniłam też funkcję Sekretarza Zakładu Językoznawstwa Zachodniosłowiańskiego oraz Zakładu Badań Konfrontatywnych i Glottodydaktyki. W 2019 roku zostałam odznaczona Srebrną Odznaką za zasługi dla Uniwersytetu Śląskiego.

Moje działania organizacyjne przejawiały się również w zaprojektowaniu i administrowaniu stroną internetową Instytutu Filologii Słowiańskiej w latach 2018–2019 oraz prowadzeniu strony internetowej Instytutu Językoznawstwa latach 2019–2020.

Bibliografia prac przywołanych w autoreferacie:

- Athanasiadou A., 2007: *On the subjectivity of intensifiers*. „Language Sciences“, vol. 29, no. 4, s. 554–565.
- Bałabaniak D., 2013: *Polskie intensyfikatory leksykalne na tle wyrażen gradacyjnych*. Uniwersytet Opolski, Opole.
- Bolinger D., 1972: *Degree words*. Mouton, The Hague, Paris.
- Borst E., 1902: *Die Gradadverbien im Englischen*. Winter, Heidelberg.
- Chudyk D., 2005: *Łączliwość przysłówków gradualnych z przymiotnikami relacyjnymi w języku rosyjskim w porównaniu z polskim*. W: *Język a rzeczywistość. Rusycystyczne studia konfrontatywne*. Red. P. Czerwiniński, H. Fontański. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 139–148.

- Grabias S., 1978: *Pojęcie językowego znaku ekspresywnego*. W: *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego*. Red. M. Szymczak. Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, s. 107–115.
- Grzegorzczak R., 1975: *Funkcje semantyczne i składniowe polskich przysłówków*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.
- Grzegorzczak R. 1996: *Filozoficzne aspekty kategoryzacji*. W: *Językowa kategoryzacja świata*. Red. R. Grzegorzczak, A. Pajdzińska. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 11–26.
- Hansmanová J., 2010: *Intenzifikácia*. In: *Morfologické aspekty súčasnej slovenčiny*. Ed. J. Dolník. Veda, Bratislava, s. 401–448.
- Janus E., 1981: *Wykładniki intensywności cechy (na materiale polskim i rosyjskim)*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk.
- Jaros I., 2019: *Przymiotniki gradacyjne z prefiksem -ob w gwarach i historii języka polskiego*. „Poradnik Językowy”, 1, s. 56–66.
- Kleszczowa K., 2015: *Powstawanie i zmiany funkcji polskiego przysłówka*. In: *Slavische Wortbildung im Vergleich. Theoretische und Pragmatische Aspekte*. Eds. A. Richter, S. Mengel, LIT VERLAG Dr. W. Hopf, Berlin, s. 547–558.
- Komorowska E., 1990: *Semantyczna charakterystyka przysłówków „pełności cechy”*. „Rossica Stetinensia”, nr 3, 65, s. 163–180.
- Kralčák L., 1992: *Lexikálna intenzifikácia deja a vlastnosti*. In: *Varia I. Materiály z Kolokvia mladých jazykovedcov (Modra–Piesok 21.– 22. októbra 1991)*. Eds. M. Nábělková, M. Šimková. Slovenská Jazykovedná Spoločnosť, Bratislava, s. 20–24.
- Nowosad-Bakalarczyk M., 2018: *Kategoria ilości i jej wykładniki we współczesnej polszczyźnie*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Quirk R., Greenbaum S., 1991: *A university grammar of English*. Longman, London.
- Puzynina J., 2001–2002: *O pojęciu intensyfikacji*. „Roczniki Humanistyczne“, XLIX–L, z. 6, s. 321–327.
- Stawnicka J., 2009: *Studium porównawcze nad kategorią semantyczno-słowotwórczą Aktionsarten w języku rosyjskim i polskim. T. 1: Czasowniki z formantami modyfikacyjnymi*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Straś E., 2008: *Kategoria intensywności we frazeologii języka polskiego i rosyjskiego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Śmieszkiewicz E., 1985: *Klasyfikacja rosyjskich przysłówków gradacyjnych, będących wykładnikami intensywności uczuć*. „Rocznik Słowistyczny”, t. XLV, cz. 1, s. 89–98.
- Wysoczański W., 2006: *Typologiczne ujęcie dezintensyfikacyjnych formacji gradacyjnych*. W: *W kręgu problemów językoznawstwa i literaturoznawstwa. Studia i wspomnienia poświęcone pamięci prof. Alberta Bartoszewicza w V rocznicę Jego śmierci*. Red. N. Kasperek, A. Koseski, W. Piłat, J. Sobczak. Oficyna Wydawnicza Aspra-Jr, Warszawa, s. 25–42.

.....
(podpis wnioskodawcy)